

23.02.2024

Група № 16

Мегей А.В.

Історія України

Урок № 33-34

Тема уроку: **Формування культу особи Йосипа Сталіна. Масові репресії.**

Конституція УРСР 1937 р.

ХІД УРОКУ

1. Перегляньте відео: <https://www.youtube.com/watch?v=gkDs4JgSiLE>

2. Опрацюйте конспект уроку:

Основні поняття

Великий терор — період 1937–1938 рр., коли сталінські репресії досягли свого піку.

Культ особи — надмірне звеличення певної особистості засобами масової пропаганди у творах мистецтва, державних документах, законах.

Головне управління таборів (ГУТаб) — Головне управління виправно-трудова таборів і трудових поселень НКВС СРСР. Підрозділ НКВС, який існував у 1934–1956 рр. та керував системою виправно-трудова таборів.

Сталінські репресії

Причина і мета:

- офіційно Сталін проголосив метою репресій боротьбу з «ворогами народу»;
- необхідність утвердження особистої влади Сталіна, ліквідація організованої опозиції в більшовицькій партії;
- ліквідація проявів українізації та «національних ухилів»;
- боротьба з проявами інакодумства в політичній та культурній сфері.

Способи реалізації:

- незаконні арешти за сфабрикованими справами;
- розгляд справ у спрощеному порядку позасудовими органами (трійками) не більш ніж протягом 10 днів;
- провадження здійснювалося без права на належний захист та без участі обвинуваченого;
- ув'язнення та заслання на тривалі терміни;
- позбавлення засуджених права на апеляцію чи амністію, негайне виконання смертного вироку.

Найвідоміші прояви:

- **«Шахтинська справа»** — сфабрикована справа щодо спеціалістів вугільної промисловості Донбасу, які нібито займалися шкідницькою діяльністю (1928 р.);
- **«самоліквідація» УАПЦ** відбулася під тиском влади та призвела до знищення української церкви (січень 1930 р.);

- **«Спілка визволення України» (СВУ)** — справа проти української національної інтелігенції, яка звинувачувалась у начебто підготовці збройного повстання задля відновлення самостійної «буржуазної» України (1930 р.);
- **«Український національний центр» (УНЦ)** — справа проти колишніх лідерів УНР, серед яких були М. Грушевський, В. Голубович (1931 р.);
- **«Українська військова організація»** — справа проти активних учасників українізації: Остапа Вишні, Бориса Антоненка-Давидовича та інших (1933 р.).

Періодизація репресій:

- 1929–1931 рр. — розкуркулення, депортації;
- 1932–1934 рр. — Голодомор, репресивний спалах після вбивства С. Кірова, боротьба з «націоналістичним ухильництвом», скрипниківщиною;
- 1937–1938 рр. — Великий терор.

Масштаби:

- за період Великого терору в УРСР засуджено 198918 осіб;
- близько двох третин усіх засуджених отримали покарання у вигляді розстрілу.

Місця поховань жертв репресій:

- в Україні найвідомішим місцем поховання жертв репресій є Биківнянське поховання неподалік Києва. За різними оцінками там може бути поховано від 50 до 100 тисяч жертв терору. Уже встановлено імена понад 19 тисяч розстріляних громадян, що спочивають у Биківні;
- відомі також масові поховання жертв репресій у Донецькій, Дніпропетровській, Вінницькій, Харківській, Черкаській, Запорізькій та Одеській областях;
- місцем масових поховань українців та людей, долі яких були пов'язані з Україною, є урочище Сандармох у Російській Федерації. Тут до 20-річчя більшовицького перевороту було розстріляно 1111 осіб. Серед них Микола Зеров, Лесь Курбас, Валеріан Підмогильний, Микола Куліш та інші видатні діячі науки і культури.

Наслідки:

- придушення в суспільстві будь-яких проявів невдоволення владою;
- утвердження культу особи Й. Сталіна та ліквідація опозиції в комуністичній партії;
- втрата національної інтелектуальної, культурної та наукової еліти, фахових керівників;
- злам свідомості мільйонів людей, поширення атмосфери страху й недовіри, підлабузництва, доносів;

- підрив обороноздатності країни;
- остаточне утвердження тоталітарного режиму в СРСР.

Більше про осіб, репресованих більшовицьким режимом, можна дізнатися на сайті Національного банку репресованих (<http://www.reabit.org.ua/nbr/>).

Конституція УРСР 1937 р.

Була розроблена на основі Конституції СРСР, ухваленої в 1936 р. Затверджена 30 січня 1937 р. на Надзвичайному Всеукраїнському з'їзді рад. У ній закріплено положення про особливості організації державної влади, органів суду і прокуратури, побудову соціалізму та інші «основи» радянської дійсності. Конституція також наділяла громадян правами та обов'язками. Проте в частині прав, як і у випадку з правом вільного виходу УРСР зі складу СРСР, положення мали лише декларативний характер. Зі змінами та доповненнями Конституція діяла до 1978 року.

3. Виконайте тест

1. Коли в УСРР відбулися події, описані в уривку з джерела?

«...органами ОДПУ при прямому сприянні робітників розкрито контрреволюційну організацію, що мала за мету дезорганізацію та руйнування кам'яновугільної промисловості цього району. (...) Слідством встановлено, що робота цієї контрреволюційної організації, що діяла протягом кількох років, виявилася в злісному саботажі та прихованій дезорганізації діяльності, в підриві господарства методами нерационального будівництва, непотрібних витрат капіталу, зниженні якості продукції, підвищенні собівартості, а також в прямому зруйнуванні шахт, рудників, заводів тощо...»

А 1922 р.

Б 1925 р.

В 1928 р.

Г 1932 р.

2. Сфабрикована проти Сергія Єфремова справа започаткувала хвилю репресій проти

А колгоспників та робітників

Б діячів українського національного руху

В театральних акторів та режисерів

Г представників партійної верхівки та державної влади

3. Які наслідки мав Великий терор в СРСР?

А завершено колективізацію сільського господарства

Б завершено антирелігійну кампанію

В завершено становлення культу особи Й. Сталіна

Г завершено будівництво комунізму в СРСР

4. Хто з визначних діячів Української Центральної Ради був звинувачений у справі «Українського національного центру»?

А Володимир Винниченко

Б Михайло Грушевський

В Симон Петлюра

Г Володимир Чехівський

5. Де відбулися події, про які йдеться в уривку з джерела?

«Готуючись до 20-річчя Великого Жовтня впродовж кількох днів з 27 жовтня до 4 листопада було розстріляно 1111 в'язнів, серед яких видатні діячі української культури: Лесь Курбас, Микола Куліш, Валер'ян Підмогильний, Микола Зеров...»

А у Биківнянському лісі поблизу Києва

Б поблизу Парку культури та відпочинку у Вінниці

В на Католицькому кладовищі в Умані

Г в урочищі Сандармох в Російській Федерації

Виконані завдання відправте мені на електронну пошту anastasiamegei@ukr.net. У темі листа вказати ПІБ, номер групи, номер уроку і дату.

Шановні учні, для кращого опанування теми, рекомендую вам переглянути відео-матеріал!!!